

Saaja: Työ- ja elinkeinoministeriö

Asia: Suomen Teollisuussijoitus Oy:n (Tesi) sijoitusstrategiatyöryhmän raportti

TESIN TOIMINNAN UUDISTAMINEN: TAVOITTEET JA SIOJITUSSTRATEGIA VUOSILLE 2025-2029 –
TYÖRYHMÄN KESKEISET EHDOTUKSET, dnro: VN/21650/2023

Business Finland kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää seuraavia huomioita asiaan:

On hyvin perusteltua, että esitetyn sijoitusstrategian mukaisesti Tesin sijoituksilla tavoitellaan teollisuuden uudistumista ja uusien teollisuudenalojen luomista, sekä startup-, kasvu- ja Mittelstand-yhtiöiden kasvun ja kansainvälistymisen edellytysten vahvistamista. Suomi on tunnistanut korkeatasoisen osaamisen ja T&K-toiminnan merkityksen kilpailukyvyyn, tuottavuuden kasvun ja hyvinvoinnin perustana. Suomen kestävä talouskasvun turvaamisesta ja julkisen talouden vahvistamisesta nousevat tarpeet Suomen T&K-panostusten kasvattamiselle on hyvin vakuuttavasti analysoitu ja perustelu useissa viimeaikaisissa selvitys- ja valmistelu-hankkeissa¹. Valtion T&K-rahoituksen kasvattamista ohjaava laki ja sen kohdentamista suuntaava valtion monivuotinen T&K-suunnitelma luovat entistä paremmin ennustettavan ja vakaamman innovaatioympäristön, joka tukee aineettomien investointien kohdentumista Suomeen. Kestävä talouskasvu perustuu pitkällä aikavälillä ennen kaikkea tuottavuutta parantaviin investointeihin, joilla luodaan uutta osaamista ja innovaatioita. Kasvavien T&K-panostusten täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää vahvoja panostuksia myös yritysten ja ekosysteemien liiketoiminnan kehittämiseen, tuotannollisiin investointeihin ja kansainväliseen kasvuun.

Kansainvälisessä vertailussa seed-vaiheen yritysten rahoitustilanne on Suomessa tällä hetkellä hyvä. Tesin uuden sijoitusstrategian mahdollisia vaikutuksia tilanteeseen kannattaa seurata tarkasti. Pääomasijoitus ry:n seurannan mukaan seed-vaiheen pääomasijoitusten määrä Suomessa oli viime vuosikymmenen alkupuolella noin 6 miljoonaa euroa vuodessa, ja kotimaisia toimijoita kentällä oli vain muutamia. Uusimpien seurantatietojen mukaan sijoitusten määrä oli jo 96 miljoonaa euroa, ja toimijoiden lukumäärä oli moninkertaistunut. Rahoitusmahdollisuuksien myönteinen kehitys on ollut tärkeää elinkeinoja uudistavalle, nopeaa kansainvälistä kasvua tavoittelevalle start up -yritystoiminnalle Suomessa. Valtiolla on Tesin ja vuonna 2010 toimintansa aloittaneen Business Finland Venture Capital Oy:n kautta ollut arviointien mukaan ollut aivan keskeinen rooli seed-vaiheen rahoitustoiminnan kehittymiselle ja vakiintumiselle Suomessa. Valtion interventiot markkinaehtoiseen toimintaan on aina perusteltava, eikä tavoitteensa saavuttanutta tukea tai sijoituksia pidä ylläpitää pysyvänä subventiona sellaiselle toiminnalle, joka toteutuisi hyvin myös ilman julkista panostusta. Business Finland Venture Capital Oy:n toiminnan nyt liittyessä osaksi Tesi-kokonaisuutta ja rahoitusta ohjaavien linjausten uudistuessa on toki syytä tiiviisti seurata – ja tarvittaessa korjata – muutosten vaikutusta innovatiivisten, nopeaa kasvua tavoittelevien start up -yritysten rahoitusmahdollisuuksiin.

¹ Katso esim. (a) Vihriälä, Vesa; Holmström, Bengt; Korkman, Sixten; Uusitalo, Roope, *Talouspolitiikan strategia koronakriisissä*, Valtioneuvoston julkaisuja 2020:13, (b) Kestävä kasvun työryhmä, *Kestävä talouskasvu ja hyvinvointimme tulevaisuus*, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:12, (c) Teknologianeuvottelukunta, *Suomen teknologiapoliittikka 2020-luvulla: Teknologialla ja tiedolla maailman kärkeen*, Valtiovarainministeriön julkaisuja 2021:30, (d) Parlamentaarinen TKI-työryhmä, *Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskeva monivuotinen suunnitelma: Parlamentaarisen TKI-työryhmän 2022 loppuraportti*, Valtioneuvoston julkaisuja 2023:13, (e) *Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030*, Hallituksen esitys HE 211/2022 vp.]

On hyvin perusteltua, että esitys Tesin sijoitusstrategiaksi nostaa tässä tilanteessa scaleup-vaiheen rahoituksen erityisen huomion ja kasvavien panostusten kohteeksi. Useissa arvioinneissa innovaatio- ja liiketoimintaympäristömme yhdeksi keskeiseksi haasteeksi on tunnistettu yritysten scaleup-vaiheen rahoituksen niukkuus. Tämä nousi vahvasti esille esimerkiksi Business Finlandin aiemmassa kokonaisarvioinnissa². Innovatiivisten kasvuyritysten on ollut vaikea löytää pitkäjänteistä rahoitusta esimerkiksi tuotannollista mittakaavaa lähestyviin pilot-investointeihin, jotka usein ovat välttämätön edellytys uuden liiketoiminnan täyden tuotannollisen mittakaavan saavuttamiseen. Nyt tehdyllä esityksellä valtio siirtää Tesin painopisteen suurempien skaalausrahastojen synnyttämiseen ja suoriin sijoituksiin, joilla skaalauspullonkaulaa voidaan ratkaista. Toimintaympäristössämme on tässä aito markkinapuute, jota valtion kannattaa auttaa ratkaisemaan samaan tapaan kun se aikanaan tuki aikaisemman vaiheen VC-rahoituksen puollonkaulan poistamista. Keskeistä on synnyttää toimialalle uusia toimijoita ja rahastotiimejä samaan tapaan kuin Tesi ja Business Finland Venture Capital Oy ovat luoneet VC-rahastokenttään viidentoista viime vuoden aikana.

Esitetyn sijoitusstrategian uudet painotukset vaativat Tesiltä vahvaa panostusta oman osaamisen ja yhteistyöverkoston kehittämiseen. Suorien sijoitusten merkittävä lisääminen, sijoituskoon kasvattaminen ja mahdollisuus toimia suorasijoituksissa ”ead-sijoittajan roolissa asettaa Tesin osaamisprofiilille ja yhteistyöverkostoille uusia vaatimuksia. Lead-sijoittajalta yritykset odottavat muutakin kuin rahoitusta, ennen kaikkea yrityksen liiketoiminnan syvällistä osaamista ja siihen perustuvaa aktiivista apua uudistumisen ja kansainvälisen kasvun suuntaamiseen sekä verkostokontaktien luomiseen. Esitys Tesin sijoitusstrategiaksi tunnistaa hyvin sen, että aiempaan toimintamalliin verrattuna Tesiltä vaaditaan jatkossa enemmän aktiivisuutta, resursseja, uskottavuutta ja kansainvälistä neuvottelukokemusta suurien sijoitusten tekemiseksi. Uusia odotuksia asettavat myös Tesille uudet vaatimukset teollisuuden uudistamiseen liittyvien tavoitteiden ja yhteiskunnan strategisten intressien huomioon ottamisesta toiminnan suuntaamisessa. Kyseessä on kokonaisuutena merkittävä ja yllä kuvatussa markkinatilanteessa kannatettava muutos, jonka läpivienti vaatii asiantuntevaa omistajaohjasta ja erinomaista muutosjohtamista.

Vastasyklisyyttä ja strategisen intressin sijoituksia on haastava sovittaa yhteen yksityisille rahoittajille tyypillisten tuotto-odotusten kanssa. Esityksen mukaan Tesin toiminnassa otetaan huomioon julkiselle rahoitukselle tyypillinen vastasyklisyys, jonka tavoitteena on tasoittaa suhdannevaihteluiden vaikutuksia talouteen ja tukea talouden vakautta. Tavoitteena on myös rakentaa kokonaan uusia teollisuuden aloja perinteisten rinnalle ja varmistaa, että Suomessa on puhdasta energiaa hyödyntäviä, korkean jalostusasteen yrityksiä ja uusia teollisen mittakaavan hankkeita. Näitä tavoitteita edistetään siltä osin kuin ne eivät muutenkin tapahtuisi yksityisten rahoitusmarkkinoiden toimin. Kun rahoitukselle näin asetetaan muitakin kuin taloudelliseen tulokseen liittyviä tavoitteita, on syytä varmistaa, että Tesille asetettu tuotto-odotus vastaa annetun tehtävän reunaehdoja. Viisas omistajaohjaus on tarpeen, jotta liian haastavat tuotto-odotukset eivät haittaa Tesin kykyä ottaa yhteiskunnan kannalta perusteltuja riskejä esimerkiksi elinkeinorakenteen innovatiivisen uudistumisen tukemisessa.

Tesin tehtävän ja roolin muutos on merkittävä, ja sillä on vaikutuksia yritysrahoituskentän toimintaan. Rahoitustoiminnan muutokset on syytä toteuttaa mahdollisimman ennakoitavasti, ettei muutoksesta aiheudu häiriöitä rahoitusmarkkinoille. Tesin rahastosijoitusten profiilin muuttaminen ja pääomasijoitusten kasvattaminen nykytoimintaan nähden viisinkertaiseksi muuttaa väistämättä alan markkinadynamiikkaa. On hyvä, että sijoituspolitiikassa on selkeä linjaus, jonka mukaan Tesi ei kasvavilla resursseillaan kilpaile yksityisten toimijoiden kanssa tai halua syrjäyttää yksityistä rahoitusta. Tästäkin näkökulmasta on tärkeää, että esitetyn sijoitusstrategian mukaisesti Tesi toteuttaa pääomasijoitustoimintaa nimenomaan sijoituskohde- ja tarvelähtöisesti markkinatarpeen mukaan eikä volyymlähtöisesti.

² Business Finlandin arviointi: Innovaatioita, kasvua ja kansainvälistymistä, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:46

Tesi on Suomelle yksi instrumentti, jolla esitettyjen muutosten myötä voidaan osittain vastata valtiontukikilpailuun, jota Suomi ei ole aloittanut, mutta johon joudumme kuitenkin sopeutumaan. Tämä on ymmärrettävä perustelu Tesin vahvemmalle roolille suorien sijoitusten tekijänä. Pääministeri Petteri Orpon hallitus onkin jo osoittanut näihin sijoituksiin 300 miljoonan euron lisärahoituksen. Kasvupolitiikan instrumenttina Tesin roolia vahvistaa entisestään sen mahdollinen rooli lead-sijoittajana. Tätä roolia on hyödynnettävä harkiten: historiassa on näyttäviä esimerkkejä siitä, miten valtiolliset sijoittajat ovat näyttävästi epäonnistuneet vastaavassa tehtävässä. On kuitenkin perusteltua, että muiden kehittyneiden maiden rinnalla myös Suomen valtio luo tällaisen mahdollisuuden käytettäväksi silloin, kun se on kansallisen edun kannalta tarpeellista.

Muutoksen myötä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla on käytettävissä varsin monipuolinen ja vahva rahoitusinstrumenttien valikoima talouskasvun tukemiseen ja yhteiskunnan strategisten intressien turvaamiseen. TEM-konsernin toimijoiden tiivistyvä yhteistyö voi tukea Tesiä parhaiden hankkeiden valitsemiseksi ja hankkeiden rahoittamiseksi alkuvaiheesta skaalautuviksi teollisen mittakaavan hankkeiksi (VTT, Business Finland, Finnvera ja ELY:t). Vastaavasti Tesi voi vahvistaa esimerkiksi Business Finlandin panosten vaikuttavuutta entistä suuremmilla sijoituksilla TKI-rahoitusta saaneisiin, lupaaviin startup- ja kasvuyrityksiin.

Business Finland luo maailmaa muuttavia menestystarinoita. Business Finland tuottaa kestävää hyvinvointia suomalaiselle yhteiskunnalle.

Business Finland tukee kasvuhakuisia ja kansainvälisille markkinoille suuntaavia yrityksiä. Rahoitamme ja neuvomme innovaatioiden tekemisessä, autamme löytämään oikeat markkinat ja verkostot sekä tuemme kansainvälistymistä ensimmäisistä vientiponnisteluista aina globaaliin laajentumiseen.

Business Finland hankkii kansainvälisiä yrityksiä kasvattamaan toimintojaan Suomessa. Houkuttelemme myös huippuosaajia ja matkailijoita nauttimaan pohjoismaisesta elämäntavasta, puhtaasta luonnosta ja kiinnostavista mahdollisuuksista.

Organisaatiossamme työskentelee noin 700 asiantuntijaa 37 toimipisteessä maailmalla ja 16 toimipaikassa Suomessa. Business Finland on osa Team Finland -verkostoa.